

**Skriftlige indlæg fra Det Miljøøkonomiske Råds medlemmer
særlig sagkyndig Jette Bredahl Jacobsen**

Jacobsen, Jette Bredahl

Published in:
Økonomi og Miljø 2016

Publication date:
2016

Document version
Også kaldet Forlagets PDF

Citation for published version (APA):

Jacobsen, J. B. (2016). Skriftlige indlæg fra Det Miljøøkonomiske Råds medlemmer: særlig sagkyndig Jette Bredahl Jacobsen. I *Økonomi og Miljø 2016* (s. 282-284). De Økonomiske Råd.

et grundigt kapitel. Ved en række investeringer, der forbedrer sikkerheden, er der tale om meget langsigtede investeringer. Det rejser det spørgsmål om estimatet de facto er for lille, da en række forhold, herunder levestandard og gennemsnitlig levealder, ændres over tid. Hvis indkomsten stiger og gennemsnitlig levealder stiger, forøges skal estimatet af værdien af statistisk liv også forøges.

Et interessant spørgsmål, som kan stilles i forlængelse af anbefalingen af, at værdien af statistisk liv bør forøges, er, om de estimerne, der anvendes i danske cost-benefit analyser, for forbedringer af miljøet mere generelt er for lave. Hvis det er tilfældet, er det problematisk isoleret at forøge værdien af statistisk liv til brug for cost-benefit analyser, da det generelt er sådan, at den offentlige budgetrestriktion begrænser gennemførelsen af projekter. Hvis et estimat isoleret forøges, vil dette betyde en skævvridning i forbindelse med valg af projekter. Dette problem ligner situationen, hvor der bruges en for høj samfundsøkonomisk kalkulationsrente, hvilket vil betyde en nedprioritering af projekter med lang levetid, og hvor benefit især falder sent i projektets periode. Det vil således være relevant og interessant at få tjekket en række af de andre centrale estimater, der indgår i danske cost-benefit analyser for at undgå skævvridninger. Hvis det viser sig, at centrale estimater af miljøforbedringer (vandkvalitet, biodiversitet, naturparker osv.) er undervurderede (eller overvurderede) kan en opdatering give anledning til nyttige korrektioner. Hvis det viser sig, at der, som det er tilfældet med værdien af statistisk liv, bruges for lave estimater, kan dette give anledning til at genoverveje indsatsen på en række miljøområder.

Særlig sagkyndig Jette Bredahl Jacobsen

Rapportens 3 kapitler fremstår helt overordnet som gennemarbejdede og velargumenterede, og konklusionerne er (generelt) plausible. Nedenfor følger kommentarer til de enkelte kapitler.

Kapitel 1: Statistisk liv

Kernen i kapitlet er en estimering af statistisk liv med en hypotetisk værdisætningsmetode. Metoden følger state-of-the-art herfor. Der benyttes en variant af et betalingskort som betalingsmetode – for at tage hånd om de problemer der er knyttet til denne metode, og der er adskillige andre små, men vigtige, aspekter som er adresseret og som gør studiet godt. Dette fremgår af baggrundsnotatet, men kunne godt være fremhævet i rapporten, da det styrker troværdigheden af estimerne.

En hver undersøgelse kan man stille spørgsmålstejn ved. Det største metodiske problem ved undersøgelsen her er, som jeg ser det, et meget stort antal respondenter som frasorteres – fordi de ikke spiller med på forudsætningerne eller fordi de ikke

har forstået det. Det er langt større end for klassiske erklærede præference-studier, og skyldes nok problematikken omkring at formidle ændringer i sandsynligheder for at dø, som ikke er let – trods en stor indsats herfor. Det interessante er om det giver anledning til et bias – om det påvirker resultaterne. Der er næppe belæg for at protestsvar skulle ligge i den øvre eller nedre ende, men for de som ikke har forstået konteksten kunne man formode en effekt qua en potentiel korrelation til uddannelsesniveau. Men det er spekulationer. Der er foretaget følsomhedsanalyser heraf. Disse kunne være suppleret med angivelse af medianen som er mindre følsom over for meget store værdier end middelværdier.

Både erklærede og afslørede metoder til estimering af folks betalingsvillighed for risikoreduktioner af død er afhængige af hvad folk ved om risikoen – nogen gange gør man noget dumt fordi man ikke vidste bedre, eller fordi man ikke tror man selv rammes, etc. Det kan være en mulig forklaring på det utraditionelle man finder i denne type studier at erklærede præferencestudier ligger lavere end hedoniske. Det kunne være interessant om det var diskuteret nærmere.

Resultaterne af analysen sammenholdes i rapporten med eksisterende estimater fra både erklærede præferencemetoder og hedoniske metoder, og disse underbygger fint det fundne estimat i størrelsesordenen 31 mio kr. Der er således solidt grundlag for den foreslåede ændring af værdien af statistisk liv.

Kapitel 2: Luftforurening

Kapitlet laver en solid estimering af gevinster og omkostninger ved luftforurening baseret på værdierne af statistisk liv beregnet i kapitel 1. Dette sammenholdes med den optimale implementeringsgrad for virkemidler i forskellige sektorer. Sidstnævnte er fornuftigt at gøre, men i formidlingen heraf fremgår det ikke tydeligt at der ofte er andre effekter af disse virkemidler – miljøeffekter, klimaeffekter, livskvalitet, mv. Disse andre effekter burde være fremhævet da de i mange tilfælde er ligeså væsentlige (eller mere) end luftforureningen alene. Særligt vedr. brændeovne burde klima-effekter have været inddraget i diskussionen, og effekter på natur og miljø vedr. virkemidler i landbruget.

Ligeledes står konklusionerne omkring den optimale implementeringsgrad meget firkantede – uden nævneværdig diskussion af usikkerheden på disse estimater.

Der er en god diskussion af problematikken omkring grænseoverskridende luftforurening og antagelsen om at vi regulerer i Danmark for effekter i Danmark, og via de internationale aftaler for forpligtigelserne i EU. Dette havde været relevant at tage op igen i diskussionen af den optimale implementeringsgrad. Yderligere havde det været interessant at se på hvad en optimal luftforurening i Danmark ville være hvis

man så på det med EU perspektiv – og altså ikke kun på dansk regulering. Men dette ville kræve betragtelig mængde yderligere analyser.

Kapitel 3: Danmark fossilfri 2050

Kapitlets grundlæggende princip er en opdatering af klimakommisionens beregninger med ændringer i antagelserne hvor der er forekommet nyere oplysninger. Der regnes på omkostningen ved en omstilling til fossilfrihed hvis resten af Europa ikke gør noget. Denne lidt tænkte situation skaber nogle problemer i antagelserne og særligt i formidlingen. Det er således ikke altid klart hvilke antagelser der ligger til grund, og det er helt centralt for beregninger der peger så langt ud i fremtiden. Beregningerne virker solide nok.

Der er en række anbefalinger som måske nok er rigtige nok, men som ikke nødvendigvis fremkommer af beregningerne – men fx baserer sig på tidligere års rapporter (fx indenfor vs udenfor kvotesektoren). Det havde været hensigtsmæssigt at det var fremstillet tydeligere hvilke anbefalinger der skyldes det aktuelle kapitel og hvilke der er af mere generel karakter.

Der laves en italesættelse af fossilfrihed som værende det samme som at opfylde 2050 målene om reduktion i drivhusgasser – med henvisning til regeringsgrundlaget. Dette er fejlagtigt da fossilfrihed i sig selv ikke leder til en reduktion på 80-95 % af drivhusgasser (da fx udledninger fra landbrug udgør en betragtelig del). Det er således værd at bemærke at fossilfrihed IKKE leder til målopfyldelse. I regeringsgrundlaget kobles de to ting heller ikke sammen (drivhusgasreduktionsmålet nævnes ikke eksplicit). Det ændrer dog ikke noget ved kapitlets opbygning i øvrigt og konklusioner som udelukkende vedrører omkostninger ved fossilfrihed.

Særlig sagkyndig Karine Nyborg

Formannskapets rapport er etter mitt skjønn grundig og holder gjennomgående høy faglig standard. Mine viktigste kommentarer dreier seg om følgende: i) Tvil om det faglige grunnlaget for å beregne verdien av et statistisk *leveår*; ii) at det er gode grunner til å sette SO₂- og NO_x-avgiftene høyere enn rapportens oppsummering indikerer; iii) at beregningene av kostnader ved dansk fossiluavhengighet besvarer et nokså spesielt spørsmål, som kanskje har begrenset policyrelevans.

Kapitel I

Jeg har ingen prinsipielle innvendinger til metoden som er brukt for å anslå verdien av et statistisk *liv* (VSL), og er enig i at det virker rimelig å oppjustere anslaget i tråd med dette.